

1
120-16/1990
25. 1. 1988
PRE SCHÔDZKU PREDSEDNÍCTVA ÚSTREDNÉHO VÝBORU KSČ

Informatívna správa
o demonštratívnom zhromaždení dňa 25. 3. 1988 v Bratislave

Predkladá: I. Janák

P. Colotka

KANCELÁRIA SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY		
Došlo: 25. 1. 1988		
Číslo: 120-16/1990		
Predčíslo:	Referent:	Prílohy:
	Mgr. Turák	

Bratislava, apríl 1988

2
g: 120-16/1990
25. 1. 1990

o prijatí predstaviteľov rímskokatolíckej cirkvi v SSR u predsedu vlády SSR dňa 12.4.1988

Prijatia sa zúčastnili pozvaní biskupi, ordinári, predstavení cirkevných zariadení a Združenia katolíckeho duchovenstva Pacem in terris v SSR okrem rožňavského kapitulného vikára Beláka, ktorý bol odcestovaný na pozvanie berlínskej konferencie v Holandsku. Cieľom prijatia bolo informovať o súčasných medzinárodnopolitických a vnútropolitických udalostiach. Ubezpečiť o serióznych zámeroch čsl. štátnych orgánov k riešeniu problémov rímskokatolíckej cirkvi a veriacich v našich podmienkach napriek snahe niektorých jednotlivcov a skupín z radov nelegálnych cirkevných štruktúr zneužiť prebiehajúci proces prestavby a demokratizácie našej spoločnosti k vyvinutiu sústredeného tlaku proti nášmu štátu. Dať jednoznačne najavo, že čsl. štát nebude týmto snahám ustupovať. Ubezpečiť prítomných, že čsl. štát si váži veriacich spoluobčanov, ich podiel pri procese prestavby a plnenia budovateľských úloh. Vyjadril presvedčenie, že riešenie otvorených problémov je možné jedine na základe seriózneho prístupu oficiálnych predstaviteľov cirkvi pri presadzovaní opodstatnených požiadavok.

V prvej časti pozvaných prijal minister kultúry SSR s. Válek informoval prítomných o postoji čsl. štátnych a politických orgánov k provokatívnopolitickému zhromaždeniu veriacich na Hviezdoslavovom nám. 25. 3. 1988. V tejto súvislosti požiadal prítomných, aby prijali príslušné opatrenia k zamedzeniu možnosti zneužitia cirkevných slávností v závere Mariánskeho roku na protispoločenské výpady a zneužívanie veriacich na demonštratívne prejavy.

Zároveň boli požiadaní, aby prijali opatrenia k presumu bohoslužieb 1. 5. 1988 nedeľa - tak, aby tieto nekolidovali s májovými oslavami.

Všetci prítomní veľmi rozhodne a otvorene odsúdili demonštratívne vystúpenie 25. 3. 1988, ktoré zorganizovala nelegálna cirkev.

Vyjadrili súhlas s opatreniami, ktoré prijali orgány št. správy a orgány bezpečnosti i keď sa západné oznamovacie prostriedky snažia postoje čsl. orgánov dramatizovať.

V druhej časti prijal prítomných predseda vlády SSR Dr. Peter

(k prítomným niektorým predstaviteľom) (jeho text je publikovaný v predloženom znení)

Colotka, ktorý zároveň predniesol príhovor, v ktorom podal vyčerpávajúcu odpoveď na udalosti a postup orgánov štátnej správy v oblasti nášho spoločenského hospodárskeho života s dôrazom na posledné udalosti v oblasti života cirkvi v našej spoločnosti a snáh nelegálnych cirkevných štruktúr v prepojení na zahraničné emigrantské centrá zneužiť veriacich spoluobčanov a cirkvi na protispoločenské ciele. Za rímskokatolícku cirkev vystúpil biskup Feranec, ktorý sa v mene prítomných jednoznačne dištancoval od akcií nátlakového charakteru. Ubezpečil, že rím.kat. cirkev má záujem riešiť otvorené problémy legálnymi cestami. Uistil predsedu vlády, že Zbor ordinárov podnikne všetko preto, aby akcie podobného charakteru ako bola bratislavská nenašli živnú pôdu v radoch duchovných ani veriacich.

Za Združenie pozdravil predsedu vlády SSR Ján Zabák, poslanec SRR.

Po oficiálnych príhovoroch sa rozprúdila neformálna diskusia. V rámci tejto diskusie neboli zo strany predstaviteľov nastolené nové požiadavky.

Biskup Feranec sa dištancoval od falzifikátu listu v ktorom je postavený do svetla obhajcu požiadaviek nelegálnych cirkevných štruktúr.

Celé prijatie prebiehalo v srdečnej otvorenej atmosfére.

Podľa ohlasov duchovných po jeho skončení ho takto charakterizovali a prítomní duchovní, ktorí v takýchto stretnutiach vidia jedinou možnosť otvoreného dialógu a spôsob riešenia otvorených problémov.

+ vyst. o. predst.
+ " bisk. Feranec

Zapísal: Dr. Jurkovský

Bratislava dňa 14. 4. 1988

Z O Z N A M

účastníkov prijatia u predsedu vlády SSR Dr. Petra Colotku dňa
12. apríla 1988 o 11³⁰ hod.

1. ThDr. Jozef F e r a n e c , biskup Banská Bystrica
 2. ThDr. Ján P á s z t o r , biskup Nitra
 3. ThDr. Štefan O n d e r k o , kapitulný vikár Košice
 4. Jozef Zoltán B e l á k , kapitulný vikár Rožňava
 5. Štefan G a r a j , kapitulný vikár Spišské Podhradie
 6. Ján S o k o l , dočasný správca trnavskej arcidiecézy, Trnava
 7. Ján H i r k a , gréckokatolícky ordinár Prešov
 8. Ján Z a b á k , poslanec SNR, predseda Združenia katolíckeho
duchovenstva Pacem in terris Bratislava
 9. ThDr. Štefan J a n e g a , dekan Rímskokatolíckej bohosloveckej
fakulty Bratislava
 10. Milan M e d e k , riaditeľ Spolku sv. Vojtecha Trnava
 11. ThDr. Ladislav B e l á s , šéfredaktor Katolíckych novín, Bratislava
 12. Štefan O p á l k a , generálny riaditeľ Ústrednej charity na Slovensku
Bratislava
 13. ThDr. Jozef K r a j č í , tajomník CMBF, predseda Mestského ZKD PiT
Bratislava
 14. ThDr. Jozef D o v a l a , generálny vikár, predseda Stredosl.
ZKD PiT Žiar nad Hronom
 15. Tibor S p i š á k , predseda Východosl. ZKD PiT Rožňava
 16. ThDr. Ladislav O s t r á k , tajomník CMBF, tajomník ZKD PiT SSR
Bratislava
 17. ThDr. Pavol Č e c h , tajomník Bisk. úradu, tajomník Vsl. ZKD PiT
 18. Mikuláš T u r á n y i , tajomník Arcibisk. úradu, tajomník Zsl.
ZKD PiT
 19. ThDr. Štefan Z á r e c z k ý , dekan, predseda tlačovej komisie
ZKD PiT Bratislava
 20. Valentín S m u d a , dekan, podpredseda ZKD PiT SSR, Lučenec
 21. Emanuel S c h u b e r t , veľprepošt Kremnica
 22. Štefan B i t t e r , kanoník, dekan Žilina
 23. Ján Švec B í l y , dekan, podpredseda ZKD PiT Vsl. kraja, Michalovce
 24. Karol B a r t a l , rektor Seminára Rím.kat.CMBF, Bratislava
- Za Sekretariát vlády SSR pre veci cirkevné sa prijatia zúčastní
PhDr. Pavel J u r k o v s k ý , vedúci odd. katolíckych cirkví

P o ž i a d a v k y

rímsko-katolíckeho duchovenstva, ktoré mienia predložiť
s. Dr. Colotkovi, predsedovi vlády SSR pri jeho stretnutí
s predstaviteľmi ZKD Pacem in terris

Predstavitelia Združenia katolíckeho duchovenstva Pacem
in terris na čele s poslancom p. Zabákom chcú predložiť s. Dr.
Colotkovi tieto požiadavky:

1. Zvýšenie počtu študentov bhosloveckej fakulty;
2. umožniť prijímanie uchádzačov o štúdium aj z radov absolventov priemysloviek,
3. umožniť študentom bhoslovie zahraničné stáže,
4. umožniť sústreďovanie prihlášok na vyučovanie náboženstva na farských úradoch - t.j. zmena v Smerniciach Ministerstva školstva a Ministerstva kultúry SSR,
5. zvýšiť náklad Katolíckych novín pre potreby ZKD Pacem in terris,
6. prehodnotiť doterajší systém rozdeľovania Katolíckych novín prostredníctvom PNS,
7. umožniť vydávanie tzv. podielových publikácií pre veriacich a beletristickú náboženskú literatúru,
8. umožniť dovoz náboženskej literatúry pre študijné potreby duchovných,
9. zvýšiť náklad jednotného katolíckeho spevníka,
10. zvýšiť náklad písma svätého,
11. umožniť dovoz obrázkovej biblie z Juhoslávie pre potreby Pacem in terris a biskupských úradov,
12. povoliť zriadenie kňazského domova pre prestarlých kňazov vo Východoslovenskom kraji,
13. umožniť prijímanie ženského rehoľného noviciátu k opatere prestarlých duchovných a rehoľných sestier, retardovaných detí v sociálnych ústavoch a pod.

g: 120-16/1990
40x
Preshlada: 25. 1. 1990
s. Juncak
s. Colotka

I n f o r m á c i a

o demonštratívnom zhromaždení dňa 25. 3. 1988 v Bratislave

Operatívnymi prostriedkami bolo zistené, že čelní predstavitelia nelegálnych štruktúr - RNDr. František Mikloško a JUDr. Ján Čarnogurský dňa 10. 3. 1988 spracovali na ObNV Bratislava I. a doporučene zaslali list - ohlásenie o verejnom zhromaždení na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave. O pripravovanej akcii nelegálnych cirkví JUDr. Ján Čarnogurský v prítomnosti RNDr. Františka Miklošku telefonicky informoval pracovníkov rozhlasovej stanice Hlas Ameriky - Antona Hlinku. Požiadal ho, aby sa o pripravovanej akcii zmienil v nasledujúcich dňoch s príslušným komentárom.

Existujú dokumenty o tom, že Svetový kongres Slovákov v Kanade začal organizovať toto podujatie už v decembri 1987. V súčinnosti s týmito emigrantskými kruhmi sa na podporu demonštrácie otvorene postavilo aj Rádio Vatikán, ktoré vo svojom vysielaní už 10. 3. 1988 podalo informáciu o pripravovanej demonštrácii, tzn. skôr než bol list RNDr. Miklošku odoslaný ObNV Bratislava I. To, že akcie podobného - jasne protispoločensky politického charakteru podporuje samotný Vatikán, svedčí aj priebeh rokovaní čs. delegácie s Vatikánom v dňoch 11. - 14. apríla t.r., kedy sa vatikánska delegácia, napriek protestom čs. vládnej delegácie od akcií podobného charakteru nedištancovala. Z toho jasne vyplýva, že Vatikán vo svojich plánoch, vo vzťahu k socialistickým štátom, najmä ČSSR, cieľavedome a plánovite počíta s nátlakovými akciami, snažiac sa zneužiť prebiehajúci proces prestavby a demokratizácie našej spoločnosti. Kalkuluje s tým, že československý štát pod tlakom akcií podobného charakteru pristúpi k ústupkom a postupnej realizácii požiadaviek, ktoré predkladajú nelegálne cirkevné štruktúry a extrémne orientovaní aktivisti politického klerikalizmu z radov laických štruktúr.

Na základe pokynu Ústredného výboru KSS bola vytvorená komisia, ktorá vypracovala alternatívy priebehu demonštrácie a patričné protiopatrenia. Činnosti komisie sa zúčastnili súdruhovia: Lazar, Šlapka, Válek, Trvala, Sádovský, Šveda, Švec, Šaling, Barták, Dažový, Mikula, Krajčí, Budavári, Paller, Škorica, Máčovský, Kováč, Horák a Chudý.

*) od 18⁰⁰ do 18³⁰ hod. so kapalným sviatkom na podporu pápeža a za absadovanie listopadových miest v ČSSR.

Sekretariát vlády SSR pre veci cirkvné zabezpečil, že predstavitelia rímskokatolíckej a gréckokatolíckej cirkvi sa od podujatia dištancovali. Vyhlásenie Zboru ordinárov Slovenska bolo zverejnené v denníkoch i cirkevnej tlači. Uskutočnil sa tiež televízny príhovor kanonika Záreckého, dekana Bratislavy ako aj doc. Krajčiho, prednášateľa cirkevného práva a prodekana Cyrilometodejskej bohosloveckej fakulty vo vysielaní bratislavského rozhlasu. Obaja odsúdili podobné aktivity ako nekatolícke, ale čisto politické.

Sekretariát vlády SSR pre veci cirkvné zabezpečil opatrenia aj v seminári bohosloveckej fakulty k zamedzeniu účasti bohoslovcov. Boli vykonané preventívne opatrenia v spolupráci s orgánmi štátnej moci, aby neboli zneužívané autobusy k hromadným zájazdom do Bratislavy.

Dňa 25. 3. 1988 cca o 17.00 hod. sa začali grupovať veriaci pred kostolíkom Notre Dame na Hviezdoslavovom námestí. O 18.00 hod. sa vytvorila skupina asi 600 ľudí pred národným divadlom a zapálili sviečky. Súčasne začali spievať štátnu hymnu, následne aj iné ľudské piesne.

Zástupcovia Národného frontu SSR v spolupráci s Verejnou bezpečnosťou vyzvali zhromaždených, aby sa rozišli, že sa jedná o nepovolené podujatie.

Po neuposlúchnutí výzvy príslušníci VB vykonali pokusy o rozptýlenie davu, najprv pomocou osobných áut VB, potom za pomoci polievacieho vozidla.

Zhromaždenie sa presunulo k fontáne pred Slovenským národným divadlom. O 18.35 hod. bolo použité vodné delo. Cca o 18.45 hod. bolo námestie vyprázdnené. Skupina účastníkov demonštrácie sa presunula na Štúrovo námestie.

Zhromaždenia sa zúčastnili 3 duchovní a jedna rehoľníčka. Nebola zaznamenaná účasť bohoslovcov.

Príslušníci VB zaistili redaktorov západných oznamovacích prostriedkov, ktorí sa pokúšali natočiť priebeh demonštrácie. Z dostupných informácií sa protestnej demonštrácie zúčastnilo cca 2 000 občanov, z ktorých iba 600 sa prejavilo so sviečkami. Oficiálni predstavitelia cirkví a duchovní toto demonštratívne zhromaždenie odsudzujú a charakterizujú ho ako podujatie s jasne protispoločenským politickým zameraním. Opatrenia čs. štátnych orgánov a orgánov bezpečnosti posudzujú ako adekvátne cieľom a zá-

x) V ústrednom prokurátore upozornil Fr. Licholobský, že konanie takého masového je v rozpore so zákonom č. 126/69

merom organizátorov tejto akcie. Mnohí duchovní, ale aj predstavitelia štátnych orgánov dostávajú až výhražné anonymné listy s tým, že niektorí sa snažia zneužiť aj oficiálnych predstaviteľov cirkvi a v ich mene píšú stanoviská, ktorými sa prihlasujú k požiadavkám nelegálnych cirkevných štruktúr /viď falsifikát listu biskupa Feranca, adresovaný predsedovi vlády SSR/. Z toho jednoznačne vyplýva, že tlaky, ktoré boli vyvinuté, pokračujú ďalej. Pisateľ falsifikátu listu biskupa Feranca jasne zneužíva a stavia do pozície obhajcu organizátorov demonštrácie s tým, že biskup Feranec nesúhlasí s postupom čs. štátnych orgánov a orgánov bezpečnosti proti organizátorom a účastníkom demonštrácie. V tomto liste sa píše, že biskup Feranec nesúhlasí s obsahom televízneho vysielania kanonika Záreckého z 23.3.1988, a protestuje proti článku "Splasla bublina provokácie", zverejnenom v denníku Pravda 28. 3. 1988. Zároveň pisateľ listu stavia biskupa Feranca do pozície obhajcu predstaviteľov klérofašistického štátu, vrátane jeho prezidenta Jozefa Tisu. V liste okrem iného sa ďalej uvádza, že biskup Feranec súhlasí so zákazom činnosti a rozpustením Združenia katolíckeho duchovenstva Pacem in terris v súlade s požiadavkou Vatikánu.

Na dôkaz všetkého toho sa v ňom ďalej konštatuje, že biskup Feranec sa zrieka štátneho vyznamenania Radu republiky.

Počas prijatia predstaviteľov rímskokatolíckej cirkvi dňa 12. 4. 1988 o predsedu vlády SSR biskup Feranec bol oboznámený s obsahom listu.

Biskup Feranec tento list charakterizoval ako prejav veľkej zloby predstaviteľov nelegálnych cirkevných štruktúr za jeho realistické postoje k utváraniu dobrých vzťahov medzi čs. štátom a cirkvami. Od autorstva listu sa biskup Feranec otvorene a jednoznačne dištancoval.

O existencii falsifikátu listu, jeho obsahu a stanovisku biskupa Feranca k nemu boli informovaní vedúci tajomníci krajských a okresných výborov strany na Slovensku, aby v prípade jeho rozširovania v krajoch a okresoch vedeli k nemu zaujať správne stanovisko. Nakoľko tento list zatiaľ nebol zverejnený prostredníctvom západných oznamovacích prostriedkov, bolo s biskupom Ferancom dohodnuté, že akonáhle bude obsah tohto listu zverejnený, biskup Feranec bude rozhodne a otvorene protestovať proti zneužívaniu jeho osoby.

Sekretariát vlády SSR pre veci cirkevné v súvislosti s pokračujúcimi snahami a tendenciami organizovať zo strany nelegálnych cirkevných štruktúr nátlakové akcie podobného charakteru, ako bola bratislavská a zneužívať náboženské cítenie veriacich a verejné cirkevné zhromaždenia v Mariánskom roku, prijal konkrétne opatrenia k zamedzeniu ich organizovania a zneužívania prostredníctvom oficiálnych predstaviteľov cirkvi.

Zbor ordinárov Slovenska napriatí u predsedu vlády Slovenskej socialistickej republiky ubezpečil, že podujatia podobného charakteru na pôde legálnej cirkvi nemajú miesto a nikto nemá právo v mene cirkvi a veriacich na Slovensku vystupovať, pokiaľ to nie je v súlade a so súhlasom legálnych cirkevných štruktúr a riadne ustanovených predstaviteľov cirkvi .

K týmto stanoviskám sa prihlasujú aj všetci predstavitelia protestantských nekatolíckych cirkví, odsudzujú snahy ilegálnych zložiek rímskokatolíckej cirkvi. Požadujú od štátnej správy politickú protiofenzívu v oznamovacích prostriedkoch, pretože skutoční veriaci nie sú dostatočne informovaní o tendenciách zneužiť náboženstvo na negatívne politické ciele. Pritom je jasné, že naši veriaci spoluobčania sú cieľavedome dezinformovaní o charaktere a zámeroch aktivít, ktoré organizujú predstavitelia ilegálnych cirkevných štruktúr .

Predstavitelia cirkví ponúkajú štátnej správe svoju aktívnu účasť vo verejných vystúpeniach, besedách, televíznej tribúne otázok a odpovedí, k otázkam náboženskej slobody a reálnych náboženských potrieb veriacich. Ukazuje sa možnosť vytvorenia pozitívnej politickej ekumény tých síl v cirkvách, ktoré sledujú tzv. čisté náboženstvo, zbavené akýchkoľvek protispoločenských politických nánosov. Tieto besedy by mali byť namierené proti tým, ktorí chcú zneužiť veriacich na iné, než náboženské ciele a dať jasnú odpoveď , že legálne pôsobiace cirkvi a náboženské spoločnosti v našich podmienkach správne chápu postavenia poslania cirkví v socialistickej spoločnosti.

Bratislava 20. apríla 1988

Vypnuté z archívu: Václav
min. kult. SSR
n. Kozel
MV SSR